

Dokument nr. 8:64

(2006-2007)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Arne Sortevik, Karin S. Woldseth og Kari Kjønås Kjos

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Robert Eriksson, Arne Sortevik, Karin S. Woldseth og Kari Kjønås Kjos om å sørge for at ofrene etter bombingene av Laksevåg og Holen skole får sine søknader om krigspensjon vurdert på nytt

Til Stortinget

BAKGRUNN

Den 4. oktober 1944 ble Laksevåg kommune og Holen skole utenfor Bergen bombet av allierte fly. Mange, både barn og voksne, ble drept eller skadet. 193 personer omkom den dagen, og de materielle skadene var enorme. Noen fikk skader som først i senere år, i alderdommen, er blitt tydelige og bidrar til å gjøre pensjonisttilværelsen vanskelig, både helsemessig og økonomisk.

I boka "Vi reiste oss igjen" - et 60-årsminne om 4. oktober 1944 - uttaler formannen i Minneforeningen av 4. oktober 1944, Nils Lexander, følgende:

"Ser man bort fra Finnmarkskommunene, var Laksevåg den mest krigsherjede kommunen i landet."

Da den allierte invasjonen i Frankrike kom den 6. juni 1944, ble tyskerne nødt til å rømme franske havner og flytte sine ubåter til havner i andre land. De fleste ble plassert i Norge. Ca. 100 ubåter kom til Bergensområdet i løpet av sommeren og høsten ifølge boka "Vi reiste oss igjen". Den 4. oktober kom 152 allierte fly inn over Vestlandet med de tyske ubåtene og ubåtbunkerer på Laksevåg som mål. I 11 minutter slapp flyene 2 til 3 bomber hvert sekund og det brant overalt på Laksevåg.

På Holen skole omkom 61 barn, 2 lærere, vaktmesteren og 16 hjelpepersonell fra Det sivile luftvernens førstehjelpstjeneste. 36 mennesker ble drept på Kleivdals Lærfabrikk og 11 hos Bernt Iversen & Søn. I sine hjem og på arbeidsplasser rundt omkring omkom ytterligere 76 mennesker. Av disse var ca. halvparten kvinner og barn. I tillegg til de omkomne fikk mange mennesker større og mindre skader. Dette var, ifølge boka "Vi reiste oss igjen", det største antall sivile som omkom under krigsoperasjoner i Norge i de fem okkupasjonsårene.

Mange av de barna på Holen skole som overlevde bombeangrepet, er i dag pensjonister som sliter med senskader og psykiske ettervirkninger av angrepet. I mange år var angrepet på Laksevåg noe man ikke snakket om fordi det var allierte styrker som gjennomførte det. De fleste av dem som i dag sliter med ettervirkningene av de traumatiske opplevelsene i 1944, har ikke engang vært klar over at de, som sivilpersoner, hadde muligheter til å søke om krigspensjon som følge av psykiske ettervirkninger.

Ifølge Minneforeningen av 4. oktober 1944 har avisen Sydvesten/Advokatbladet gjort en undersøkelse blant Minneforeningens medlemmer som viser at 20 av de ca. 30 fra Laksevåg/Holen skole som har søkt krigspensjon etter år 2000, er blitt avvist av Rikstrygdeverket. Fem har fått saken omgjort av trygderetten og fire har nådd frem gjennom å gå til søksmål mot staten. Av dem som har fått innvilget krigspensjon etter år 2000 har ingen fått mer enn 25 pst. 18 personer som har søkt før 1990 har alle fått krigspensjon, og over halvparten har en ytelse på 50-100 pst.

Ifølge St.prp. nr. 1 (2006-2007) er krigspensjon primært en invalidepensjon som er hjemlet i 4 lover, lov av 13. desember 1946 nr. 21 om krigspensjonering for militærpersoner (militærloven), lov av 13. desember 1946 nr. 22 om krigspensjonering for

hjemmestyperepersonell og sivilpersoner (sivilloven), tilleggslov av 29. juni 1951 nr. 34 som gjelder sjømenn med fartstid på minst 6 måneder under andre verdenskrig og lov av 22. mars 1968 nr. 2 om tillegg til krigspensjoneringslovene av 1946 som omfatter seks kategorier av krigsdeltakere og politiske fanger som var utsatt for usedvanlig hard påkjenning. Relevant i forhold til den saken som her tas opp er sivilloven.

Det avgjørende inngangskriteriet for rett til pensjon etter de to lovene av 1946 og tilleggsloven av 1951, er at det foreligger årsakssammenheng mellom krigsskaden/krigspåkjenningen og senere uførhet eller sykdom.

Utgiftene til sivile krigspensjoner i 2005 fordelte seg med 283,1 mill. kroner til invalidepensjon og 310,6 mill. kroner til enkepensjon. I forhold til 2004 er det en nedgang på 10,8 pst. i invalidepensjonene, noe som tilsvarer 290 personer. Gjennomsnittsalder for invalidepensjonister i 2005 var 82,4 år. Pr. 31. desember 2005 var det 2 442 sivile invalidepensjonister i Norge.

Under Odelstingets behandling av Ot.prp. nr. 6 (1987-1988) og Innst. O. nr. 2 (1987-1988), der en liberalisering av begrepet "usedvanlig hard påkjenning" og dets betydning for vurderinger av søknader om krigspensjon ble behandlet, uttalte sosialkomiteen følgende:

"Senvirkninger av krigspåkjenning er akseptert fullt ut og komiteen mener derfor at liberalisering av praksis er på sin plass. Komiteen kan ikke se at det er nødvendig med omfattende endringer av tilleggsloven av den grunn."

På denne bakgrunn var det grunn til å forvente at den påkjenningen som ble påført alle dem som var til stede på Laksevåg den 4. oktober 1944, og særlig dem som var små barn på Holen skole, ville kunne føre til alvorlige senskader som ville gi rett til krigspensjon.

I januar 2007 offentliggjorde Bergens Tidende en artikkelserie om hendelsene på Laksevåg i 1944. En dom i Gulating lagmannsrett i november 2005 slo fast at bombingene av Laksevåg og Holen skole hadde en skadeevne som kunne forårsake posttraumatisk stresslidelse (PTSD). Allikevel uttalte underdirektør Martin Andresen i Rikstrykdeverket (RTV) at utfallet av rettssaken ikke ville få noen konsekvenser for RTVs praksis og behandling av andre søkere fra Holen skole og Laksevåg.

I 2005 behandlet retten 4 saker om søknader om krigspensjon fra personer som ble rammet på Laksevåg i 1944. Staten ble dømt til å betale krigspensjon og saksomkostninger. Dommerne fant det bevist at saksøker hadde PTSD og at bombeopplevelsen i 1944 var hovedårsaken. Det ble avdekket at RTV

ikke bruker forskning om barn og krigstraumer når de vurderer krigspensjon.

I 2000 holdt, ifølge Bergens Tidende den 11. januar 2007, staten informasjonsmøte om krigspensjon på Laksevåg og oppfordret dem som ble rammet av bombingene i 1944, til å søke. Alle søknader etter 2000 ble, ifølge Bergens Tidende, avslått, mens et fåtall vant frem via trykderetten, eller gjennom søksmål mot staten.

Søndag den 14. januar i år intervjuet Bergens Tidende tre stortingsrepresentanter, Per Rune Henriksen fra Arbeiderpartiet (Ap), Ågot Valle fra Sosialistisk Venstreparti (SV) og Rune J. Skjælaaen fra Senterpartiet (Sp), alle representanter for de respektive regjeringspartiene. "*En skamplott på velferdsstaten*" svarer Rune J. Skjælaaen fra Sp om bombeofrene fra Holen skole. Per Rune Henriksen fra Ap sier:

"Nå må vi bare skjære gjennom og vise raushet. De burde vært spart for dette." ...

Ågot Valle fra SV sa:

"Disse menneskeskjebnene har virkelig gjort inntrykk på meg, og det er på tide å ordne opp."

Rune J. Skjælaaen fra Sp opplyste at han personlig ville sørge for å få fortgang i pensjonsaken. Han sa videre:

"Jeg vil kontakte Per Rune Henriksen og Ågot Valle, slik at vi kan få bragt denne saken inn i rett spor, for vi kan ikke være bekjent av det som her er brettet ut. Det som barna fra Holen skole har vært gjennom i etterkrigsårene, i møte med trykdevesenet, er rett og slett en skamplott på velferdsstaten. Nå må vi i det minste tenke litt stort".

Han sa videre:

"Jeg opplever at staten generelt er direkte gniten."

Også Kristelig Folkepartis Laila Dāvøy uttaler til Bergens Tidende at hun finner det upassende og uhørt at Holen-elevene må gå rettens vei for å vinne frem.

Den 10. oktober 2006 stilte stortingsrepresentant Torbjørn Hansen fra Høyre et skriftlig spørsmål til arbeids- og inkluderingsminister Bjarne Håkon Hanssen der han ba om en redegjørelse for hvordan RTV hadde håndtert søknader om krigspensjon som følge av psykisk ettervirkning frem til datoen for spørsmålet. Han baserte spørsmålet på en henvendelse fra Minneforeningen av 4. oktober 1944 om ofrene for bombingene av Laksevåg og Holen skole. I statsråd Hanssens svar vises det til at Arbeids- og velferdsdirektoratet opplyser at de ikke kan se at praksis når det gjelder søknader om krigspensjoner er strammet inn etter 1990, snarere tvert imot.

Bjarne Håkon Hanssen skriver i svaret til stortingsrepresentant Torbjørn Hansen:

"Blant annet vil saker, som tidligere ville blitt avslått på grunn av en negativ spesialisterklæring, nå kunne godtas ut fra ordningen med presumpsjon for årsakssammenheng."

Forslagsstillerne har mottatt en henvendelse fra Minneforeningen av 4. oktober 1944 den 25. april 2006 sammen med en dokumentarfilm om tragedien på Laksevåg, "Sår som aldri leges" og boken "Vi reiste oss igjen". Foreningen viser til at mange av dem som har søkt om krigspensjon og fått avslag flere ganger, er blitt bitre over den urettferdige behandlingen de mener de har fått.

"Det er ikke lenger så mange det gjelder - men for de det gjelder - er det av stor betydning at de får en anerkjennelse og aksept for det de har måttet leve med i over 60 år."

Forslagsstillerne vil vise til at representanter for alle regjeringspartiene har uttalt vilje til å bidra til at de som ble utsatt for den allierte bombingene av Laksevåg og Holen skole i 1944, og som har søkt om krigspensjon, bør få sine krav innfridd. På denne bakgrunn, og på bakgrunn av sakens fakta, fremmes det forslag om at alle saker om søknad om krigspensjon fra dem som var til stede på Laksevåg og Holen skole den 4. oktober 1944, som er fremmet etter 1999, tas opp til ny vurdering av Arbeids- og velferdsetaten.

FORSLAG

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

Stortinget ber Regjeringen sørge for at alle søknader om krigspensjon etter 1999, fra personer som var til stede på Laksevåg og Holen skole den 4. oktober 1944, blir tatt opp til ny vurdering.

29. mars 2007

